

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

71. Quotuplex homicidium & mutilatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

uificatus, nōdum est homo, & sic hic, qui abortiri fecit, non est homicida. ita habetur cap. sicut 2. de homic.

Sexto, per solam voluntatem, & conatum occidendi, aut mutilandi, si non sequitur occisio, aut mutilatio, non est irregularis. ita dicit Henr. c. 1. de eo, qui mit. in poss. vbi qui dat venenum alteri animo occidendi, aut vt abortiatur vnum fœtum, si non occiditur, aut abortus sequitur, non est irregularis, nec qui bombardam exonerat contra alterum, sed non sequitur effectus, quidquid sit de pœnis alijs temporibus, tamen irregularitatem non incurrit, quamuis quidam contrarium teneant, sed falso, quia lex promotionis factum requirit 15. quæst. 1. canon. vltim. Denique vbi non citatur mutilatio, aut occisio, non inducitur huiusmodi irregularitas.

Quotuplex homicidium, & mutilatio.

CAPVT LXXI.

CVM constet tantum ex reali mutilatione, & homicidio induci huiusmodi irregularitatem, oportet, quomodo hæc fiant, considerare. Est autem triplex homicidium, quod autem de eo dicitur, de mutilatione etiam intelligere oportet. Est homicidium, quod voluntate, quod necessitate, quod casu committitur. hæc diuisio celebris est, quam probat Glo. can. de his d. 50. Arch. & Præposi. ibidem, Gloss. etiam cap. sicut dignum. de homic. & ibi Henr. num. 43. & Alex. Aleu. 3. p. q. 34. m. 3. Est etiam aliorum multorum, eamque confirmauit Concil. Triden. sess. 14. c. 7. vbi de irregularitate ex illicito homicidio tractans distinxit homicidium, & quod voluntate, & quod necessitate, & quod casu fit. Hæc igitur diuisio est amplectenda, & iuxta ea, quæ de irregularitate homicidij dicta sunt, explicabimus. Oportet igitur, quid horū vnum quodque sit, declarare, postea quæ ad irregularitatem spectant proponemus.

Aduerte, ex Gemina. & Præposi. can. si quis voluntarie dupliciter accipi voluntarium, striete, & large. striete voluntarium est, quod est in se volitū, in quod nempe voluntas immediate fertur. vt quando volumus ambulare, sedere, legere. hæc dicuntur voluntaria striete. Large voluntarium est, quod

non in se volumus, sed in sua tantum causa, vt qui vult bibere multum vini, dicitur velle ebrietatem, non quidem in se, sed in sua causa, quia id vult, vnde sequitur ebrietas. Vinum ergo est volitum striete & per se: ebrietas autem est volita, seu voluntaria in sua causa. Alij alijs terminis hoc explicant, voluntarium striete appellant, directe volitum; large vero, indirecte, iuxta *Gloss. can. studeat d. 50.* Addunt hi Doctores, voluntatem respectu eorum, quæ striete sunt voluntaria, esse velut matrem: respectu vero eorum, quæ non in se, sed in sua tantum causa sunt volita, esse velut auiam; vt enim auia per filiam efficit nepotem, sic voluntas per causam, seu in causa vult effectum, qui ex ea sequitur. Hæc distinctio & doctrina est vera & legitima, sed diminuta, ideo perficienda est: primum enim membrum diuisionis huius, nempe quod est volitum, seu voluntarium in se, duplex est, quoddam absolutum, quoddam conditionatum, quod alijs verbis dicitur esse voluntatem duplicem, nempe absolutam & conditionatam. illud est voluntarium absolute, seu absoluta voluntate volitum, quod sponte, nulla impellente necessitate fit, vt quando aliquis vult legere, ambulare, &cæt. Illud vero est voluntarium conditionatum, quod non sponte, sed inuiti facimus, vt periculum aliquod vitemus. exemplum commune est in mercatore, qui tempore tempestatis merces in mare proijcit, vt vitam seruet, cuius proiectio voluntaria quidem est, quia liberum est illi proijcere, & non proijcere; tamen non est absolute voluntaria, quia metu mortis impellente proijcit, inuitusque facit. Hoc voluntarium non est plene voluntarium, sed mistum cum inuoluntario; ideo dicitur voluntarium conditionatum, seu, vt alij dicunt, voluntarium coactum, de quo *Arist. 3. ethic. & S. Thom. 1. 2. q. 6. art. 6. & Canonista tit. de ijs,* quæ vi. me. ve. ca. fin. tractant.

Ex hac distinctione sequitur duplex esse homicidium voluntarium directe, seu in se volitum, vnum absolute voluntarium, quando aliquis directe, & per se vult occidere aliū sponte, & nulla impellente necessitate. alterum est voluntarium directe, & in se, sed ex necessitate, & conditionate, nempe quando aliquis vult occidere, sed necessitate, & coactè, quia aliter vitam tueri non potest, vt qui inuadentem, & occidere volentem occidit, ne ipse occidatur, vtrumque tamen est homicidium voluntarium, quod considerantes antiqui quidem iurista, homicidium in sui defensionem factum, etiam quando

aliter

aliter homo euadere non potest, appellarunt voluntarium quia directe & in se volitum est, ita habet Innoc. ead. auctoritatem, de homic. idque titulus decretalis indicat, nempe de homicidio voluntario, & casuali, ubi voluntarium appellatur quod a casuali distinguitur, & hoc non aliud est, quam quod est volitum in se, & directe, siue absolute, siue conditionate, vnde Ioan. Andr. & Anchar. in eodem titulo opponunt contra eundem titulum: nam videtur diminutus, dicendum enim erat, de voluntario, necessario, & casuali. Respondent autem, voluntarij nomine comprehendi etiam necessarium, seu quod ex necessitate fit, quod etiam canones antiqui confirmant, can. eos vero, can. si qua mulier, can. si quis voluntarie d. 50. ubi in duo membra fit diuisio homicidiorum, nempe quod voluntate, & quod casu fit. At cum voluntarium conditionate, seu ex necessitate fit mixtum cum inuoluntario, & non habeat plenam rationem voluntatis, merito Conci. Trident. sess. 13. cap. 7. citatum hæc duo distinxit, & nomine voluntarij id appellandum censuit, quod absoluta voluntate fit absque ulla necessitate & coactione: quod vero coactè & necessitate firmum habet distinctum, nempe homicidium ex necessitate, seu ad defensionem, quam etiam distinctionem ante Concilium citati Doctores tradiderunt, voluntarium separantes ab eo, quod ex necessitate fit, quamuis & hoc voluntarium dici debeat, si rationem voluntarij sine distinctione consideremus. Multum ergo refert ad materiam irregularitatis, tractanda cognoscere, quando dicimus homicidium voluntarium, seu irregularitatem ex homicidio voluntario, non eam intelligi, quæ est ex homicidio facto ad defensionem, seu ex necessitate, quod inferius adhuc magis explicabitur. Hæc de prioris membris illius diuisionis, in qua voluntarium in stricte & large diuidebatur, nos superaddimus voluntarium hoc stricte, nempe quando est directe, & in se aliquid volitum, esse duplex, strictius, stricte quando est volitum directe voluntate conditionate. Strictius, quando est volitum directe absolute voluntate, & hoc est verè & absolute dicendum voluntarium, & distinguitur ab eo, quod fit ex necessitate. Alterum membrum diuisionis erat, voluntarium large, quod est volitum tantum in sua causa, & indirecte, respectu cuius voluntas est vt auria. hoc voluntarium appellant citati Doctores casuale, quod non est in se volitum, sed tantum in sua causa quod alij vocant indirecte & per accidens volitum, vt diximus ex Glof. can. student

d. 50. Hoc igitur membrum adhuc distinctione indiget: ex causa enim dupliciter effectus sequitur, aliquando enim sequitur semper, aut plerumque, seu in plurimum; aliquando sequitur raro, utriusque sit exemplum: Ex veneni potu frequenter mors sequitur, ex nimio vini potu in plurimum consequitur ebrietas, ex graui vulnere in capite mors. At ex pulsu campanæ raro malleus soluitur, & occidit hominem, ex iactu bombardæ raro rumpitur seu frangitur bombardæ, & occidit circumstantes. Prædicti ergo Doctores volitum in causa tantum, siue raro, siue in plurimum sequatur, casuale appellant, at Caiet. 22. q. 64. art. 8. ad 3. quando effectus ex causa in plurimum sequitur, existimat, non esse casuale dicendum, sed annectendum eum voluntario; unde qui voluit vulnus infligere, ex quo in plurimum mors sequitur, quamuis non intendebat occidere, si mors sequatur, existimat homicidam voluntarium, id quod recipit Couar. ubi de homicidio voluntario loquitur, tamen est contra S. Thom. quem ipsi in suum citant fautorem: nam 22. q. 64. art. 8. ad 2. loquens de homicidio casuale dicit: Qui percutit prægnantem, si sequatur mors mulieris, vel pueri, non effugere homicidij reatum, præcipue cum ex tali percussione in promptu sit quod mors sequatur. Nota esse casuale homicidii in causa, ex qua in promptu est, mortem sequi, id est ex qua in plurimum mors sequitur, dummodo non sit facta percussio ea intentione, ut mors sequatur, aut sit mors præcogitata, & in corpore articuli definit casuale homicidium, quod præter intentionem fit: facit ad purum casuale duo necessaria, nempe quod raro fiat, & quod præter intentionem & præscientiam, tamen in materia irregularitatis plus habetur ratio intentionis, etiam si non raro fiat; & quamuis minus sit casuale, tamen casuale est.

Aduertendum ergo est, casuale dici quantum ad irregularitatem, quod tantum & præcise in causa est volitum, siue raro, siue in plurimum sequatur, dummodo non sit præuisum, nec intentum ab efficiente, seu occidente: penes intentionem enim & voluntatem est casuale, ad eo ut si quis campanam pulset intentione, ut malleus cadens occidat aliquem, vel præuidens casurum, & occisurum, si cadat, & occidat, licet raro accidat, non erit casuale, sed voluntarium, ut dicit Archi. can. de occidendis 23. q. 5. contra vero, si quis percutiat vulnere lethali aliquem, nesciens mortem sequi, nec ea intentione, ut sequatur, reputabitur casuale. dico (nesciens) quia si quis scit, & ad huc

facit,

facit, iam vult occidere directe. hoc autem est discrimen, quod grauius erat peccatum, si ex causa frequentius sequitur mors; arguit enim maiorem negligentiam, in foro exteriori magis reputabitur habuisse intentionem occidendi: at in foro interiori, & quoad Deum non erit voluntarius homicida, sed casualis, qui præter scientiam & intentionem occidit, quod ex eodem Concil. Triden. sess. 14. cap. 7. satis clare deducitur: nam cum prius dixisset, qui sua voluntate occiderit, non debere cum eo dispensari, & hoc distinxerat ab eo, qui necessitate, & qui casu occidit, repetens, quid sit voluntate occidens, dicit, qui non proposito occidit, significans, voluntate occidere, & ex proposito occidere idem esse: ex proposito autem occidere, & intentione idem est; propositum enim & intentio directam voluntatem significant. homicidium ergo voluntarium distinctum ab alijs duobus est directum volitum.

Hæc est causa quod in canonibus, vt constat ex cap. significasti. de homici. consideratur animus & intentio in percussione, ex qua mors est secuta, quod etiam maxime comprobatur ex can. eum vero. & can. frater vester d. 50. ex quibus hoc maxime deducitur: est enim noranda doctrina Panorm. cap. significasti. de homici. in fine, ius canonicum, quantum ad irregularitatem, considerare magis animum, & intentionem in actu subsecuto; aduertendum tamen est, non solum illum habere intentionem, seu voluntatem directam occidendi, qui specialiter vult occidere, sed etiam illum, qui in genere percussit animo nocendi indistincte, & vniuersaliter, non excludendo mortem: secus si expressè noller occidere, aut mutilare, sed tantum percutere; hic enim, etiam si ex percussione sequeretur mors, non est censendus homicida voluntarius, quantum ad irregularitatem in foro interiori, vbi non proceditur ex præsumptione: nam in exteriori foro censetur homicida voluntarius, quia præsumeretur voluisse occidere, nisi aliunde veritas constaret.

Ex his omnibus habes expositam diuisionem homicidii, quod fit tripliciter, aut voluntate, aut necessitate, aut casu, quamuis enim omnia sint ex voluntate largissimè sumpta, tamen quod non in se, sed in sua causa tantum est volitum, non appellamus simpliciter voluntarium, sed casuale, nec id etiam, quod in se est volitum, si non absolute, sed ex necessitate & conditionate est volitum. Ex hoc triplici homicidio, seu

mutilat

mutilatione irregularitas consequitur, sed non eadē, nec eiusdem rationis, nec semper. ideo qualiter, & quibus modis, & quando sequatur, in sequentibus capitibus explicatur.

Quando ex mutilatione, vel homicidio non inducatur irregularitas.

CAPVT LXXII.

Paulò superius diximus, vbi homicidium, aut mutilatio realis non erat, nō inducit irregularitatem, cuius rei multa attulimus exempla, nunc dicimus esse casus, in quibus etiam si homicidium, & mutilatio sint, nulla inducitur irregularitas, & præter alios, de quibus agemus, quando singula homicidiorum genera tractabimus, oportet nunc aduertere necessarium esse ad hoc, vt hæ duæ actiones inferant irregularitatem, quod procedant ab habente vsum rationis; non enim verè est homicidium, aut mutilatio, quæ sunt actiones humana, vbi non est rationis vsum, sicut nec habet propriam rationem homicidij id, quod fit à leone, vel tauro. Est igitur conditio necessaria, vt sit actio humana: non est autem actio humana, nisi adsit vsum rationis, & libertas arbitrij. hæc de causa in Clem. furiosus. de homic. excipiuntur tria genera, quæ, etiam si occidant, vel mutilent, nullam contrahunt irregularitatem, nec ex delicto, nec ex defectu.

Primo loco sunt infantes, qui non sunt doli capaces, hi si occidant, vel mutilent, quod accidere potest, non sunt irregulares, & adulti facti promoueri possunt. notat ibi Gloss. communiter recepta, tempus infantie esse vsque ad completum septennium, infra quod non est irregularis, qui occidit. aduertit autem Anchar. in eadem Clementina, quod si contigerit ante septennium aliquem esse capaxem doli, aut post septennium nondum esse capaxem doli, vel habere rationis vsum, illum incurere irregularitatem, hunc vero non. Nec est iam probanda doctrina Hosti. c. i. de delict. puer. affirmantis, si puer nondum doli capax proieciat cultellum, aut lapidem, aut occidat, etiam si id non intendat, esse irregularem. hoc inquam non est verum post Clem. vt dicit Panormit. cap. i. de delict. puer & Gloss. in eadem Clem. vbi vterque reprobat Hostiensem.

Secundo loco, Clementina excipit furiosos, etiam adultos, hi pa-